

Lietuvos Respublikos Kultūros ministrui
Šarūnui Biručiai

*Raštas siunčiamas elektroniniu paštu
lrkanceliarija@lrv.lt ir sarunas.birutis@lrkm.lt
Originalas nebus siunčiamas*

DĖL VALSTYBINĖS LUKIŠKIŲ AIKŠTĖS KŪRIMO IR MENINIO PROJEKTO KONKURSO

Kreipiamės į Jus prašydami pakartotinai skelbti konkursą dėl Lukiškių aikštės renovavimo. Manome, kad 2013 metų liepos 15 dieną Kultūros ministerijos paskelbtas Lietuvos laisvės kovotojų atminimo įamžinimo Lukiškių aikštėje Vilniuje meninės idėjos projektų konkursas (toliau - Konkurso) bei rezultatai - vertinimo komisijos nugalėtoju išrinktas skulptoriaus V. Gylikio eskizinis projektas sąlyginiu pavadinimu „Tautos dvasia“ (toliau – projektas „Tautos dvasia“) sukėlė pagrįstą pasipiktinimą visuomenėje, nes neatitiko Konkursui teikiams projektams keliamų reikalavimų. Projektas „Tautos dvasia“ iš esmės neatitinka Konkurso tikslo, kuris Konkurso sąlygose apibrėžtas kaip: „iš konkursui pateiktų projektų atrinkti geriausią, įtaigų, lengvai identifikuojamą, visuotinai priimtą, tautos dvasią ir kovotojų už Lietuvos laisvę atminimą įprasminantį skulptūrinės kompozicijos projektą Lukiškių aikštei Vilniuje“.

Dar 1999 m. vasario 11 d. Seimo nutarimo „Dėl valstybės sostinėje esančios Lukiškių aikštės funkcijų“ 1 straipsnis teigia, kad „Lukiškių aikštė Vilniuje formuojama kaip pagrindinė reprezentacinė Lietuvos valstybės aikštė su laisvės kovų memorialiniais akcentais“, 2 straipsnyje sakoma, kad „Lukiškių aikštė Vilniuje, kaip istoriškai susiformavusi vientisa urbanistinė erdvė, turi atlikti valstybinę reprezentacinę ir kartu visuomeninę funkciją“.

Manome, kad abstrakčios kompozicijos žanras Lukiškių aikštės atveju yra iš principo netinkamas, nes yra nesuderinamas su konkurso reikalavimais (įtaigus, lengvai identifikuojamas ir visuotinai priimtas skulptūrinės kompozicijos projektas) ir aikštės paskirtimi (valstybinė reprezentacinė). Komisijos išvadose konkretaus projekto atitikimas šiems reikalavimams turi būti, bet nebuvo pagrindžiamas argumentais.

Konkurso sąlygų 3.6 dalyje nurodoma, jog „Projekte turi būti integruota: 3.6.1. ugnis (arba jos simbolinė išraiška); 3.6.2. nacionalinis simbolis (-iai); 3.6.3. nežinomo partizano kapas.“ Projekto „Tautos dvasia“ skulptūrinėje dalyje šių elementų nėra, o bendroje architektūrinėje kompozicijoje šie elementai nesusieti su pagrindiniu meniniu „vertikalios kreivės“ teiginiu.

Konkurso nugalėtoju paskelbtas projektas „Tautos dvasia“ negalėjo būti svarstomas vertinimo komisijos, nes jau prieš tai dalyvavo kituose konkursuose: 2008 m. Vilniaus m. savivaldybės organizuotame skulptūrinio–meninio akcento skverui prie Kalvarijų g. ir Konstitucijos pr. konkurse, 2010 m. Dailininkų sąjungos organizuotame skulptūros skvereliui priešais M. Mažvydo biblioteką konkurse.

Kitai paskirčiai sukurtas, kitiems konkursams ir kitais pavadinimais teiktas projektas „Tautos dvasia“ neatitiko konkurso sąlygų 10 skyriuje numatyto kriterijaus „Lietuvos Laisvės kovotojų atminimo įamžinimo Lukiškių aikštėje Vilniuje meninės idėjos originalumas ir aktualumas“, todėl negalėjo būti renkamas nugalėtoju, nes nėra originalus darbas.

Esame įsitikinę, kad visiems minėtiems Konkurso reikalavimams įvykdyti yra labiau tinkamas monumentalios skulptūros, o ne dekoratyvinės/abstrakčios kompozicijos žanras. Konkurso vertinimo komisijoje buvo tik du skulptoriai (A. Ambraziūnas ir A. Bosas), kompetentingi monumentalios skulptūros srityje. Kiti komisijos nariai atstovavo taip vadinamas „šiuolaikinio/interpretacinio meno tendencijas“, nesusijusias su tradicine klasikine skulptūros samprata. Kai kurie komisijos nariai net atvirai viešoje erdvėje pasisako prieš klasikinį aikštės ašinės kompozicijos principą ir visuotinai priimtą ženklų bei simbolių naudojimą meninėje kūryboje. Todėl konkursas išvirto į asmeninių sampratų/skonių ginčą, nesusijusį su

valstybinės reikšmės paminklo kūrimu. Komisijos narių asmeninės nuostatos turėtų būti suderinamos su aukščiau minėtais paties Konkurso tikslais ir reikalavimais.

Konkurso rezultatai taip pat negali būti laikomi galiojančiais, nes Konkursą organizavo ir pačiai darbų vertinimo komisijai vadovavo šių pareigų eiti negalėjęs ir tam būtinų kompetencijų neturintis Kultūros viceministras Darius Mažintas. Viceministro atsakymas (2013-11-27; Nr. S2-2950) į Politinių kalinių ir tremtinių bendrijos raštą tuo pačiu klausimu liudija šią nekompetenciją, nes jame viceministras dėsto savo asmeninę nuomonę, negrįsdamas jos teisiniais argumentais.

2015-05-16 žiniasklaidoje pasirodė informacija apie naują Lukiškių aikštės koncepciją – naują projektą, kurį, kaip teigiama, parengs iš valstybės institucijų darbuotojų sudaryta darbo grupė. Kadangi „Tautos dvasios“ projekto pergalė oficialiai nėra pripažinta negaliojančia, susidaro dviprasmiška situacija, kai egzistuoja darbo grupė išspręstam klausimui svarstyti.

Atsižvelgdami į išdėstytus argumentus ir susiklosčiusią situaciją, prašome:

- pripažinti konkurso rezultatus negaliojančiais, nes laimėjęs projektas „Tautos dvasia“ yra netinkamu realizacijai dėl abstraktumo ir nesuderinamumo su valstybinės reikšmės paminklo statusu bei konkurso sąlygomis;

- skelbti naują Lietuvos laisvės kovotojų atminimo įamžinimo Lukiškių aikštėje Vilniuje meninės idėjos konkursą ir jo organizavimui sudaryti naujos sudėties ekspertinę vertinimo komisiją;

- patikslinti konkurso sąlygas, nurodant, kad prioritetą teikiamas projektams, susijusiems su Vyčio tema arba istoriškai susiklosčiusiems, pergalę žymintiems semantiniams ženklams, bei nurodant paminklą statyti ant Aukų gatvės ašies, gražinant istoriškai susiklosčiusį Lukiškių aikštės ašinės kompozicijos principą;

- tuo atveju, jei šį klausimą spręsti jau patikėta Vyriausybės suformuotai darbo grupei, prašome priimant sprendimą pirmenybę teikti aiškiems ir suprantamiems Vyčio paminklo projektams. Esame įsitikinę, kad žuvusiųjų už Lietuvos laisvę atminimo įamžinimui tinkamiausias prasminis akcentas yra būtent Vytis – tiek LDK, tiek moderniosios nacionalinės valstybės laisvės kovų simbolis, su kuriuo lengvai tapatinasi didelė dalis visų tautybių Lietuvos piliečių.

Pasirašo:

Lietuvos laisvės kovotojų sąjunga

Lietuvos Politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

Lietuvos Nepriklausomybės gynimo Sausio 13-osios brolija

Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio iniciatyvinės grupės klubas

Lietuvos žmogaus teisių asociacija

Vilniečių ainių klubas

Lietuvos Helsinkio grupė

Lietuvos tėvų forumas

Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungos Šiaulių skyrius

Studentų ateitininkų sąjunga

Korporacija Neo-Lithuania

Jaunimo sambūris „Pro Patria“

Viešoji įstaiga „Mūsų vėliavos“

„Gervėčių“ klubas

Vilniaus seniūnaičių asociacija

Lietuvos Vytautų klubas

Studentų ateitininkų teisininkų korporacija „Iustitia“

Romualdo Ozolo paramos fondas „Už teisingumą Lietuvoje“

Vakarų Lietuvos tėvų forumas

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendrija

Jaunieji krikščionys demokratai
„Vilnios“ draugija
Lietuvos laisvės kovos sąjūdis
Labdaros ir paramos fondas „Algojimas“
Lietuvos kultūros kongresas
Nepartinis demokratinis judėjimas
Lietuvių tautinio jaunimo sąjunga
Lietuvos Sąjūdžio Kauno skyrius
Lietuvos žmogaus teisių gynimo asociacija
Lietuvos skautų sąjungos akademinis skautų sąjūdis
Vilniaus jungtinis demokratinis judėjimas
Lietuvos Respublikos piliečių judėjimas „Talka Tėviškai“
Piliečių gynimo paramos fondas

Pasirašiusiųjų vardu teikia

Vytautas Sinica
Jaunimo sambūris „Pro Patria“